

Jaarverslag Platform Burgerrechten 2023

Het Platform Burgerrechten kijkt terug op een actief jaar waarin langlopende dossiers van het Platform zijn voortgezet en tevens is gestart met een nieuw meerjarig project, te weten een rechtszaak en bijbehorende publiciteitscampagne.

LSI-projecten en risicoprofilering

LSI staat voor Landelijke Stuurgroep Interventieteams en is in 2003 opgericht. LSI houdt nauw verband met het Systeem Risico Indicatie dat in 2014 werd opgenomen in de Wet SUWI, maar hiervoor al was ontwikkeld in het LSI. In 2022 heeft Argos (VPRO) een uitgebreid onderzoek gedaan naar LSI-projecten. Ze hebben hierbij gekeken naar WOO-verzoeken en kwamen erachter dat verschillende publieke autoriteiten hun risicomeldingen bij elkaar leggen, waarbij een dubbele melding aanleiding is om de verschillende dossiers van verschillende autoriteiten bij elkaar te leggen en te bespreken aan 'casustafels'. De digitale burger komt zodoende op deze tafel te liggen en wordt hier onderzocht, zonder dat deze weet heeft van het onderzoek op zich, de reden van het onderzoek, noch van de interventies die hier mogelijk op volgen. Alleen als deze interventies de vorm krijgen van een formele sanctie vanuit de overheid, krijgt de burger iets te horen, maar niet over het traject dat aan de sanctie voorafging.

Wij hebben Argos geholpen met het juridisch duiden van deze ontwikkelingen. Ook hebben we interviews gegeven waarin we aangeven hoe wij als Platform Burgerrechten naar deze onthullingen kijken. Hoewel het traject van de gegevensverzameling en analyse iets anders is ingericht bij deze LSI-projecten dan bij SyRI, is de vorm van de risicomeldingen en de wijze waarop deze worden gebruikt vergelijkbaar. In beide gevallen bestaan deze risicomeldingen uit dossiers die zijn opgebouwd uit de samengestelde informatie van de betrokken uitvoeringsorganisaties. Bij de inzet van SyRI werd de risicomelding (volgens de wet) beperkt tot wat relevant was voor de verschillende organisaties. Bij de andere LSI-projecten worden alle gegevens samengevoegd en wordt er dus nog verder gegaan dan bij SyRI. Bovendien zijn het aantal partijen in deze samenwerkingen groter dan bij SyRI, waarbij de partijen wettelijk waren vastgelegd en beperkt tot zeven. Bij een aantal door Argos onthulde samenwerkingen was de politie ook een partij. De goed geclausuleerde opsporingsbevoegdheden van de politie werden aldus ingezet onder de vlag van het LSI dat zich kenmerkt door de inzet van nauwelijks geclausuleerde controle-bevoegdheden.

In 2023 zijn de kritische publicaties over het LSI voortgezet bij Follow the Money en heeft het Platform haar eerdere hulp voortgezet. Ook is er begonnen met het verkennen van een juridische strategie om de onrechtmatige LSI-projecten een halt toe te roepen.

Vertrouwen in de GGZ

In 2023 heeft Platform Burgerrechten samen met Stichting KdVP en Stichting LOC Waardevolle Zorg de handen ineengeslagen met een groep behandelaren en cliënten uit de geestelijke gezondheidszorg teneinde op te komen tegen plannen van de Nederlandse Zorgautoriteit NZa. De NZa kondigde begin 2022 aan dat van iedere cliënt die gebruik maakt van geestelijke gezondheidszorg een zogeheten HONOS+ vragenlijst moet worden aangeleverd door zijn of haar behandelaar.

Deze vragenlijst bestaat uit zestien onderwerpen, die gezamenlijk een diep indringend beeld geven van iemands mentale en sociale problematiek. De vragen gaan onder andere over agressieproblemen, fobieën en angsten, zelfverwondingen, alcohol- en drugsgebruik, depressies, relatieproblemen, seksuele problemen en hallucinaties en waanvoorstellingen. Met deze informatie wil de NZa gaan voorspellen welke cliënt zwaardere, complexere zorg nodig heeft en daarmee de risicoverevening voor verzekeraars beter kunnen toespitsen. Niet alleen is dit een onacceptabele inbreuk op het medisch beroepsgeheim en de vertrouwelijke behandelrelatie; ook stellen vooraanstaande wetenschappers op dit terrein dat het voorspellen van de zwaarte van geestelijke gezondheidszorg een onhaalbaar doel is en dat de methode waarmee de NZa deze voorspellingen maakt, daarvoor ongeschikt is. Eerder trok de Algemene Rekenkamer eenzelfde conclusie over de gekozen meetmethode van de NZa.

Volgens het Platform is dit plan van de NZa een lichtend voorbeeld van de wijze waarop menselijke kernwaarden in onze samenleving worden verdrongen door technocratisch wensdenken. Die kernwaarden betreffen in dit geval het vertrouwen dat cliënten kunnen hebben in de afscherming van hun meest intieme informatie over hun mentale en sociale problemen.

In samenwerking met deze groep behandelaren en cliënten, alsmede stichting KDVP, Stichting Platform Bescherming Burgerrechten en de stichting Landelijk Overleg Cliëntenraden is door het Platform in 2022 begonnen aan het voorbereiden van een bodemprocedure tegen deze NZa-regeling. Door Ronald Huissen, die ook de publiciteitscampagne Bij Voorbaat Verdacht rondom de SyRI-rechtszaak heeft verzorgd, werden voorbereidingen getroffen voor het lanceren van een publiciteitscampagne genaamd 'Vertrouwen in de GGZ'.¹

In 2023 is gewerkt aan de dagvaarding voor de rechtszaak door het juridische team van Vertrouwen in de GGZ waarin het Platform zowel een inhoudelijke en coördinerende rol speelt. Op 5 september is de rechtszaak gelanceerd in Pakhuis de Zwijger. Naast de bodemprocedure is door onze coalitie gevorderd om een voorlopige voorziening te treffen

---

¹ In februari 2023 is deze rechtszaak aangekondigd en is de publiciteitscampagne gelanceerd, zie hiervoor www.vertrouwenindeggz.nl. Er is na drie maanden ruim 30.000 euro aan crowdfunding binnengekomen voor de rechtszaak, waarmee deze medio 2023 kon worden gestart. Ook kan de actie op brede steun rekenen van organisaties op het terrein van zorg en welzijn, privacy en burgerrechten, wetenschappers op het terrein van de ggz en individuele praktijken en behandelaren. Zie daarvoor de pagina met steunbetuigingen op de campagnesite.

teneinde een verbod op te leggen aan de NZA om de HoNOS-data te verwerken totdat in hoofdzaak een vonnis is gewezen. Die voorlopige voorziening is helaas afgewezen.

Medische privacy en zorgcommunicatiesystemen

Het Platform is al jaren betrokken bij acties gericht tegen de onvolkomen, feitelijk onrechtmatige wijze waarop toestemming wordt verleend voor het delen van medische persoonsgegevens via het Landelijk Schakelpunt (LSP, beter bekend als het voormalig landelijk Elektronisch Patiëntendossier). Middels de campagne Specifieke Toestemming hebben we deze kwestie in samenwerking met Privacy First eerder op de politieke agenda gezet. Dit heeft er onder meer toe geleid dat de Eerste Kamer in 2013 middels een motie borgde dat in nieuw zorgcommunicatiebeleid altijd plaats moet zijn voor decentrale alternatieve systemen – ten opzichte van het centralistische LSP dat door haar insteek grote bezwaren kent inzake de patiëntprivacy en het medisch beroepsgeheim. Het op deze wijze nader specificeren van toestemming volgens de ‘gespecificeerde toestemming’ van de minister bleek onmogelijk, in de praktijk onuitvoerbaar.

Vervolgens is door belanghebbende partijen gewerkt aan een ander toestemmingssysteem. In dit jaar werd de regelgeving ter onderbouwing van dit systeem MITZ voor advies voorgelegd aan de AP. Tegen dit centrale toestemmingssysteem bestonden grote bezwaren bij Privacy First, KDVP en het Platform alsook bij de Stichting DECOZO die in lijn met het medisch beroepsgeheim een veilig systeem voor uitwisseling van medische gegevens in de zorg beschikbaar stelt dat wordt gekenmerkt gerichte decentrale autorisatie bij uitwisseling van medische persoonsgegevens tussen zorgverleners.

Stichting DECOZO heeft samen met Platform, KDVP en Privacy first contact opgenomen met de AP om daar enerzijds de bezwaren tegen de MITZ werkwijze naar voren te brengen en anderzijds te wijzen op de beschikbaarheid van veilige werkwijzen gebaseerd op decentrale autorisatie.

Op 1 december heeft hierover overleg met de Autoriteit Persoonsgegevens plaatsgevonden waarbij duidelijk werd dat ook de AP grote twijfels had over de wijze waarop toestemming in het systeem MITZ is geregeld (niet transparant voor betrokkenen). In 2023 heeft een vervolgoverleg plaatsgevonden waarbij juist het veilige alternatief van DECOZO is besproken.

Het Platform heeft er voor gekozen nauw betrokken te blijven bij acties die er op gericht zijn om open source werkwijzen gebaseerd op decentrale autorisatie ingevoerd te krijgen.

Contact met media

In 2023 heeft het Platform geregeld gefungeerd als vraagbaak voor journalisten die onderzoek doen naar privacyschendingen en daaruit voortkomende misstanden. Het belangrijkste voorbeeld werd al toegelicht in de paragraaf over LSI-projecten, waarbij we nauw samenwerkten met onderzoeksjournalisten van Follow the Money (FTM) en Lighthouse Reports.

In 2023 publiceerden oa FTM en Lighthouse Reports meerdere malen over het onderwerp profilering en risicolijsten, waarbij het Platform geregeld om duiding werd gevraagd. Hieronder staan links naar enkele artikelen.

[Follow the Money - Bij het opsporen van fraude in arme wijken is privacy voor de overheid geen obstakel](#)

[WIRED - Inside the Suspicion Machine](#)

Daarnaast is meegewerkt aan onderzoek van De Limburger en is er een gastbijdrage geschreven voor het tijdschrift “Zorg & Zeggenschap”.

